

Ключові слова: етнокультурна традиція, споживач, річ, формотворення, дизайн моди, графічний дизайн, предметний дизайн, дизайн-предметно-просторового середовища.

Summary

Yurchenko I. Peculiarities of interpretation of ethno-cultural traditions in modern spheres of design

Peculiarities of interpreting ethnocultural traditions in modern branches of fashion design, graphic design, multimedia design, object-oriented design and design of object-spatial environment have been researched. Aims and functions design branches in modern sociocultural environment have been determined, and their priority in the context of freedom of creating forms of design objects with the use of ethnocultural traditions has been discussed.

Key words: ethnocultural tradition, consumer, object, form-creation, fashion design, graphic design, object-oriented design, design of object-spatial environment.

Аннотация

Юрченко И.А. Особенности интерпретации этнокультурных традиций в современных отраслях дизайна

Исследованы особенности интерпретации этнокультурных традиций в современных отраслях дизайна моды, графическом дизайне, дизайне мультимедиа, предметном дизайне и дизайне предметно-пространственной среды. Определены назначения и функции отраслей дизайна в современной социокультурной среде, их приоритетность в контексте свободы формообразования дизайн-объектов на основе использования этнокультурных традиций.

Ключевые слова: этнокультурная традиция, потребитель, вещь, формообразование, дизайн моды, графический дизайн, предметный дизайн, дизайн предметно-пространственной среды.

Надійшла до редакції 19.10.2014 р.

УДК 433/7.2

О.В. Даниленко

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІ КРИТЕРІЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ЗАКЛАДУ

Готельно-ресторанна справа є компонентом організованої рекреаційної діяльності, призначеної задовольнити культурно-побутові потреби споживачів. Функціонуючи нині на базі побутових акціонерних закладів й подібно до закладів приватної форми власності, ця галузь суспільно корисної діяльності являє мобільну соціокультурну систему в умовах гострої конкуренції. Важливими для її успішної діяльності є концептуальне обґрунтування, сучасне організаційно-технологічне забезпечення й посилення художньо-естетичної привабливості засобами сучасного дизайну.

Художньо-естетичне середовище має поліфункціональне значення для готельно-ресторанних підприємств, забезпечуючи необхідними рекреаційними, екологічними, естетичними умовами для гостей готелю. На жаль, це актуальне питання досі залишається мало досліджуваним, що й обумовило вибір теми зазначеної статті, мета якої – висвітлити художньо-естетичні фактори привабливості українського готельно-ресторанного закладу.

Ідейні лідери й художники поп-арту, боді-арту та ін. у рамках естетико-мистецьких напрямів доби постмодерну цілеспрямовано займаються пошуком нових інваріантів художньої стилізації та їх реалізації у напрямку оптимізації зв'язків людини з екологічним й предметно-технічним середовищем, бачачи в цьому можливість активного використання середовища у якості предмета системного проектування як мобільної культурно-історичної структури [4; 170].

Англійський культуролог Г. Рід у праці «Мистецтво й виробництво» при дослідженні морфології дизайну запропонував нові стандарти художнього облаштування предметного середовища, формуючи концепцію дизайнерської ідеології категоріями мистецтва, а не потребами виробництва у дизайнерському продукті [15].

Американський дослідник Д. Глоаг здійснив аналіз розвитку дизайну, вичленовуючи його якісні характеристики як естетичного феномену, комерційного мистецтва й промислової архітектури з властивими кожному з останніх сферами функціонування [14]. Представлена ним концептуальна модель, на думку Ю. Легенького, належить до типового «мистецтвознавчого дизайну», пов'язаного з предметною реальністю дизайнерських об'єктів, а не передбачає культуротворчість на рівні структурної типології [4].

Американський дизайнером Дж. Нельсоном у книзі «Проблеми дизайну» здійснено аналіз проблем художнього оформлення предметного середовища з погляду художника-практика. Увагу дослідником приділено феноменові проектно-програмного дизайну у контексті його вписання у новітню цивілізацію суперкомфорту за наявності професійного й функціонального зближення діяльності дизайнера і бізнесмена, синтезування образу і товару в умовах світового універсального ринку масової культури [8].

Феномен дизайну у прагматистській інтерпретації Ф.-Ч. Ешфордом зводиться до його сервісних функцій й висловлення практичних порад дизайнерам-початківцям [13]. Загалом мистецтвознавчі дослідницькі праці стосовно розвитку дизайну в умовах індустріального суспільства (Дж. Дорфлеса, Т. Мальдонадо, А. Моля, Дж. Нельсона, Дж. Понті й ін.), видані у другій ХХ ст., вже стали настільними посібниками для фахівців у Західній Європі, але поки не в Україні. Щоправда, у зазначених джерелах лише побіжно висвітлюється техніка й мистецтво дизайну в контексті розвитку сучасного готельного й ресторанного бізнесу.

Історія світового та вітчизняного туризму, зокрема ресторанно-готельного бізнесу, останнім часом стала об'єктом культурологічного дослідження. Л. і О. Агафонові у розвідці «Туризм, готельний та ресторанный бізнес: новоутворення, конкуренція, державне регулювання» здійснили аналіз іміджовості готельного бізнесу у сучасних ринкових умовах передовсім завдяки проектуванню у готельних комплексах різного типу і класу [1]. О. Нестеренко у праці «Краткая энциклопедия дизайна» подає масовій аудиторії понятійно-категоріальний апарат естетики та мистецтва дизайну, у тому числі пов'язаного з проектуванням інтер'єрів рекреаційно-готельних комплексів [9].

Сукупність понять і термінів теорії сучасного дизайну є органічно пов'язаною з філософськими й загально естетичними феноменами гармонії, міри й художньої образності, а також постмодерністським акцентуванням іміджевого та модного. Сучасна архітектурно-проектувальна діяльність, у тому числі у галузі розбудови мережі готельно-рекреаційних закладів, спрямована на нову концептуальність, пов'язану з успішним розв'язанням проблеми людина-природа-техніка й оперуванням новітніми пластичними й віртуальними ефектами [10].

Найдавніші відомості щодо розміщення подорожуючих пов'язані з історією античної Греції, де вперше формувалася мережа громадських та приватних готелів разом із пунктами обміну грошових знаків [12]. Динамічний процес розвитку готельної справи спостерігався в Європі у період правління франкського короля Карла Великого (742-814 рр.), засновника династії Каролінгів. Унаслідок завойовницьких походів проти германських племен лангобардів і саксів він розширив межі свого королівства до розмірів імперії, населеної численними племенами і народностями. При дворі Карла Великого працювали видатні тогочасні вчені: А. Йоркський, П. Пізанський, А. Ліонський і ін., що знайшли тут прихисток як особи, потрібні імперії.

У добу Київської Русі господарська культура збагатилася торговельними спорудами в один або два поверхи, що склалися з каркасних за розмірами й конфігурацією приміщень, призначених для купецьких лавок, помешкань і складів. З ХVІ ст. гостинним двором називалася прямокутна площа, обнесена стіною з вежами і воротами. Торговельні приміщення розташовувалися тут за внутрішнім периметром, об'єднані відкритою галереєю. 1820-ми роками датується будівництво у Києві гостинного двору (Контрактова площа) й поштової станції біля набережної Дніпра (Поштова площа). Обидві споруди ординарні, але не позбавлені архітектурної привабливості, Особливий історичний інтерес являє Поштова станція, в якій зупинялися, приїжджаючи до Києва, Т. Шевченко і М. Гоголь [5; 216].

ХІХ ст. позначилося характерними просторовими рішеннями готельно-ресторанних приміщень, об'єктивованих у нових для того часу технологіях використання конструктивних систем, художньому застосуванні будівельних та оздоблювальних матеріалів, виробів декоративного мистецтва, оригінальних приборів освітлення та іншого устаткування. Художньо-стилістичне оформлення ресторанних закладів наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. символізувало пошук художників-дизайнерів до синтезу мистецтв в гармонійному предметному середовищі у контексті модного використання і оточення, коли використовувалися як традиційних декоративних засобів художнього вираження, і нових декоративних віянь стилю модерн [6].

При проектуванні готельних споруд в Україні використовували рельєфно-ландшафтне доквілля з метою досягнення необхідного органічного зв'язку їх зовнішнього та внутрішнього простору. Архітектурно-будівельний досвід засвідчує доцільність розташування готелів на терасах та пагорбах. Зазначена тенденція набула поширення у Криму та Західній Україні, зважаючи на високий рівень естетичної виразності готельних споруд [3]. Вітчизняна практика експлуатації готельно-ресторанних комплексів підтверджує ефективність їхнього розташування у центрі міста. Центр міста зазвичай надійно забезпечений транспортними зв'язками з усіма його районами і вокзалами. Він є насиченим архітектурними та історично-культурними пам'ятниками у зоні пішохідної досяжності. І взагалі важливою причиною побудови готелю у центрі міста є економія часу для приїжджаючої людини [7]. Нині, зокрема у столиці України, налічується понад 100 акціонерних готельно-ресторанних комплексів й сервісне господарство є потужною галуззю готельної індустрії [2].

Процес естетизації предметного середовища готельно-ресторанного закладу передбачає розв'язання багатьох завдань, без яких неможливо досягти привабливості закладу. Основними є: художньо-конструкторське облаштування інтер'єру, вирішення меблевої обстановки, вибір декоративних деталей, освітлювальних систем й ін. [11]. Додаткова насиченість культурно-рекреаційних закладів декоративністю об'єктивується у загальному контексті розгортання процесу художньої творчості. Реалізації зазначеної концепції передую становлення її комплексного художнього образу. Останній володіє індивідуальною визначеністю (індивідуалізацією) й системою соціально детермінованої типовості. Процес створення художнього образу відбувається стадіально. На початковій стадії у художника виникає образ з властивою йому єдністю змісту і форми. На рівні уречевленого втілення цей образ включається у матеріалові певного виду мистецтва (архітектор закріплює свої образи лінійними й об'ємними конфігураціями, живописець – фарбами). Й, урешті, художній образ набуває довершеності та предметності, що роблять його доступним для сприйняття глядачами і зацікавленими споживачами.

Зазначене стосується й естетики сучасного декоративного оформлення готельних помешкань невеликими акварелями, естампами, декоративними тарілками тощо. Стіни номерів, віталень та холів прикрашаються також невеликими металевими або керамічними панно і вставками різної тематики, форм і розмірів (барельєфами, горельєфами, різьбленнями по дереву та ін.). Указані деталі набирають значущості в узгодженні з мебльовими гарнітурами та їх розміщенням як невід'ємні декоративні компоненти культурно-релаксаційного комплексу. Слід мати на увазі, яке місце у меблевому ансамблі може зайняти певна деталь, доповнюючи або визначаючи важливість дизайнерського значення. Сучасні готельні меблі диференціюються на стаціонарні, комбіновані багатофункціональні й секційні. Рівень комфортності готелів зумовлює якість і кількість меблів, а їх функціональна градація – номенклатуру меблевих виробів. З метою компактного використання спально-покойових приміщень практикуються убудовані, зблоковані та навісний види умеблювання, які економлять площу для прибирання й догляду за меблями, надають приміщенню естетичного вигляду. Допоміжним художнім засобом оформлення готельно-ресторанних приміщень є їх орнаментация з використанням місцевих традицій малярства й декоративно-прикладного мистецтва.

Важливим засобом художнього оформлення готельно-ресторанних закладів є орнамент. Цей виразовий вид декоративно-прикладної творчості володіє своїми закономірностями колірної та ритмічної побудови, функціональними властивостями, супроводжуваними орнаментовану річ у предметному середовищі, прикрашаючи, організуючи, акцентуючи й стилізуючи її архітектоніку. Хоча автономність його існування окремо від предмету вчені заперечують, але як атрибутивна ознака речі своєю виразністю і значимістю колористики орнамент надає їй загадковості, магичності.

Рекламні та інформаційні повідомлення в інтер'єрі готельно-ресторанного закладу мають бути помітними, яскравими й виконані з художнім смаком. При складанні різних повідомлень важливим є, крім визначення їх шрифту й розмірів, вибір колірності тла. Наприклад, забезпеченню контрастності чорних літер сприяє поєднання білого й жовтого тла, червоних – солом'яно-жовтого й білого, зелених – білого й чорного тощо.

Колірну насиченість готельно-ресторанних інтер'єрів слід обирати також з урахуванням гігієнічних вимог як до психологічного комфорту, так і забезпечення фізичного здоров'я. Практичний досвід готельного господарювання засвідчує, що приміщення, облаштоване у світлих тонах, легше утримувати у чистоті, горизонтальні ж поверхні меблів мають бути темними для легкості прибирання пилу на них. При оббивці меблів декоративними тканинами треба уникати сірих і бурих кольорів, споріднених з ефектом недостатньої свіжості [11]. Різноманітні декоративні заповні для ліжок й килими збагачують інтер'єри готельних приміщень строкатою колористикою і малюнком. Зазначене у рівній мірі стосується й вигадливих за формою та кольорами світильників й інших дрібних предметів готельного побуту.

Строга архітектура бетону та скла пом'якшується витворами декоративного мистецтва: мальовничо-барвистою майолікою, дерев'яними і тканими виробами народного художнього виробництва, карбуванням на металі, рельєфами на стіні, попільничками на столі, серветкою на прикроватній тумбочці й зручним килимком, панно, витканим технікою «батік» й ін. Об'ємна писана ваза постає естетичною прикрасою вітальні, висяче ж майолікове кашпо і декоративні тарілки прикрасять стіни готельного холу. Витвори декоративно-прикладного мистецтва позитивно впливають на відчуття людей за вимоги стрункої ансамблевості й композиційності. Відтак естетика готельно-ресторанного закладу виступає не лише засобом відпочинку і рекреації, а й свідченням творчої самореалізації у процесі конструктивної діяльності, самоствердження художника-дизайнера, універсального облаштувальника предметного середовища, «конструктора культури» [4; 8].

Таким чином, художнє оформлення інтер'єрів готельно-ресторанних комплексів невимушеною тематикою й колористикою сприяє психологічній релаксації у поєднанні з отриманням художньо-естетичного задоволення, що супроводжується позитивним емоційним настроєм людини, відчуттям естетичного комфорту. Зазначений стан забезпечується грамотними технологіями, засобами і прийомами, які сприяють єдності і цілісності предметного середовища інтер'єру. Адже естетика привабливості будь-якого дозвілльового закладу, зокрема, готельно-ресторанного, його комфортність зумовлюється й узгодженістю усіх його компонентів. Найголовнішими тут є композиція простору, колірна насиченість, дизайнерська майстерність умеблювання й освітлення та інших атрибутів змістовної і корисної для здоров'я людини і культури відпочинку.

Список використаної літератури

1. *Агафонова Л. Г.* Туризм: готельний та ресторанный бізнес : Ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посіб. / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова. – К. : Знання України, 2002. – 358 с.
2. *Бойко М. Г.* Організація готельного господарства : підруч. / М. Г. Бойко, Л. М. Гопкало. – К., 2006. – 448 с.
3. *Буряк Л. Д.* Фінансовий менеджмент у малому бізнесі : навч.-метод. посіб. / Л. Д. Буряк. – К. : КНЕУ, 2002. – 84 с.
4. *Легенький Ю. Г.* Дизайн : культурологія та естетика / Ю. Г. Легенький. – К. : КДУТД, 2000. – 272 с.
5. *Логвин Г.* По архитектурным памятникам Киева. Очерк. Изд. 3-е, доп. / Г. Логвин. – М. : Искусство, 1982. – 336 с.
6. *Митрофанова Е. В.* Дизайн интерьера ресторанных заведений России конца XIX – начала XXI веков : автореф. дис... канд. искусств.: спец. 24.00.01 – «Теория и история культуры» / Митрофанова Е. В. [Яросл. гос. пед. ун-т им. К. Д. Ушинского]. – Ярославль, 2006. – 22 с.

7. **Мунін Г.** Управління сучасним готельним комплексом : навч. пос. / Г. Мунін, А. Зміюв, Г. Зінов'єв, Є. Самарцев, О. Гаца, К. Максимець, Х. Роглев; За ред. чл.-кор. НАН України, д.е.н., проф. Дорогунцова С. – К. : Ліра, 2005. – 520 с.
8. **Нельсон Дж.** Проблеми дизайну / Пер. з англ. Д. Нельсон. – М. : Мистецтво, 1971. – 207 с.
9. **Нестеренко О. И.** Краткая энциклопедия дизайна / О. И. Нестеренко. – М. : Мол. гвардия, 1994. – 355 с.
10. **Пригорницька А. А.** Естетосфера сучасного дизайну. Автореф. дис...канд. філос. наук. 09.00.08 – «Естетика» / Пригорницька А. А. – К., 2005. – 16 с.
11. **Роглев Х. Й.** Основи готельного менеджменту : підруч. / Х. Й. Роглев. – К. : Кондор, 2009. – 408 с.
12. **Федорченко В. К.** Історія туризму в Україні / В. К. Федорченко, Т. А. Дьорова. – К. : Вищ. шк., 2002. – 195 с.
13. **Эшфорд Ф. К.** Дизайн и промышленность (пер. с англ.) / Ф. К. Эшфорд. – М. : ВНИИТЭ, 1968. – 177 с.
14. **Gloag J. E.** Industrial Art Explained / Gloag J. E. – London, 1934. – 507 s.
15. **Reed Herbert.** Art and Industry, London: Faber & Faber, 2nd ed. – 1994.

Резюме

Розкриваються художньо-естетичні особливості оформлення готельно-ресторанних закладів і критерії привабливості останніх. композиція простору, колірна насиченість, дизайнерська майстерність умеблювання й освітлення та ін.

Ключові слова: культура, готельно-ресторанний заклад, естетика, критерії, художнє оформлення, дизайн, комфорт.

Summary

Danylenko O. Artistic and aesthetic criteria of attractiveness of hotel and restaurant establishments

The article reveals the artistic and aesthetic design features of the hotel and restaurant establishments and criteria of their appeal: the composition of the space, colour saturation, designer furniture and lighting skills and others. Following these criteria promotes the mental relaxation combined with the artistic and aesthetic appreciation, which is accompanied with the sense of aesthetic comfort. The condition provides the tools and techniques that contribute to the unity and integrity of the interior environment of the subject.

Key words: culture, hotel, restaurant, aesthetics, criteria, decorating, design, comfort.

Аннотация

Даниленко О.В. Художественно-эстетические критерии привлекательности гостинично-ресторанного заведения

Раскрываются художественно-эстетические особенности оформления гостинично-ресторанных заведений и критерии привлекательности последних: композиция пространства, цветовая насыщенность, дизайнерское мастерство меблировки и освещения и др.

Ключевые слова: культура, гостинично-ресторанное заведение, эстетика, критерии, художественное оформление, дизайн, комфорт.

Надійшла до редакції 16.10.2014 р.

УДК 7.047(477.86):130.2

М.З. Осадца

МІСЬКА ТЕМАТИКА В ПЕЙЗАЖНОМУ МАЛЯРСТВІ СТАНІСЛАВЩИНИ 50-60-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Місто як середовище, що несе в собі певне настроєве, духовне й естетичне наповнення, кожен раз інше, залежно від населеного пункту, постає досить виразною темою в образотворчій спадщині Прикарпаття. Стрімкий розвиток міст у минулому столітті спричинив послідовне зацікавлення ним митців, зокрема й відтворення образу міста у багатьох художніх творах середини ХХ ст.

Окреслена проблематика побіжно висвітлювалась у контексті розгляду творчості художників у дослідженнях В. Барана, Л. Волошин, М. Аронця [1, 2, 5]. Вивчення міста з культурологічних позицій подано у низці праць, присвячених розкриттю феномена міста Т. Возняка, Б. Посацького [6], С. Литвин-Кіндратюк [4]. Так, досліджуючи питання психології сприймання архітектурних форм особистістю, зокрема Колегіати, С. Литвин-Кіндратюк відзначає особливості відтворення образу пам'ятки у творах мистецтва.

Мета статті полягає в розкритті образу міста як об'єкта малярства у взаємозв'язку культурного і природного чинників міського простору, виявленні тенденцій розвитку міського пейзажу в живописній спадщині митців регіону.